

Ερωτήσεις σχετικά με την δομή του κειμένου

1.Δομή παραγράφου

Η παράγραφος είναι σημαντικό στοιχείο για την οργάνωση ενός κειμένου. Όμως και η ίδια είναι ένα κείμενο με αρκετή αυτονομία. Αποτελείται από τρία μέρη (όπως και μία ολοκληρωμένη έκθεση). Η παράγραφος είναι ένα ενιαίο κείμενο, με αρχή, ανάπτυξη και τέλος. Έχει την αυτονομία της, αφού αναπτύσσεται μια ιδέα ή η πλευρά ενός θέματος, αλλά ταυτόχρονα συνδέεται με την επόμενη παράγραφο και όλες μαζί διαμορφώνουν ένα κείμενο.

Η παράγραφος αποτελείται από 3 συστατικά μέρη :

-Θεματική περίοδος : Είναι η περίοδος που περικλύει το κύριο θέμα της παραγράφου.

-Λεπτομέρειες : Αναπτύσσουν την θεματική περίοδο.

-Περίοδος κατακλείδα : Ανακεφαλαιώνει/ συνοψίζει τα βασικά σημεία της παραγράφου.

Προσοχή! Ενώ η θεματική πρόταση και οι λεπτομέρειες υπάρχουν πάντοτε σε μια παράγραφο, η περίοδος κατακλείδα μπορεί να εκλείπει.

2.Συνοχή και συνεκτικότητα

Συνεκτικότητα

Το αποτέλεσμα της ύπαρξης **λογικών νοηματικών σχέσεων** σε όλα τα συντακτικά επίπεδα ενός λογικού κειμένου ενός κειμένου.

- Εφόσον ένα κείμενο είναι λογικό τότε η συνεκτικότητα είναι υποχρεωτική.
- Πιθανότατα αυτές οι λογικές νοηματικές σχέσεις επισημαίνονται με συγκεκριμένες διαρθρωτικές λέξεις φράσεις.
- Η συνεκτικότητα αναφέρεται κυρίως στη συγκρότηση των ιδεών και των επιχειρημάτων, ώστε να γίνεται ομαλά η μετάβαση από το ένα νόημα στο άλλο. Το κύριο συνεκτικό στοιχείο σε κάθε κείμενο είναι το θέμα του (θεματική συνεκτικότητα). Οι παράγραφοι αναλύουν κάποιο θεματικό κέντρο που συνδέεται άμεσα με το θέμα, την κύρια ιδέα του κειμένου. Εντός των παραγράφων παρατηρούμε λογική αλληλουχία και νοηματική συνάφεια ανάμεσα στα στοιχεία (νοηματική συνεκτικότητα).

Συνοχή

Η εξωτερική/ δομική σύνδεση των περιόδων της παραγράφου αλλά και των παραγράφων του κειμένου.

Η σύνδεση μπορεί να γίνεται :

- Η κειμενική συνοχή επιτυγχάνεται με τους εξής τρόπους:
- Χρήση **διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων**
- Επανάληψη**
- Παράλειψη**
- Χρήση **ερωτοαπόκρισης**

Η επανάληψη μπορεί να έχει διάφορες μορφές:

Επανάληψη συγκεκριμένης λέξης.

• Μέσω χρήσης **συνωνύμου**

• Μέσω χρήσης (επαναληπτικής, αναφορικής, δεικτικής κ.ά.) **αντωνυμίας**

Διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις

Δηλώνουν:

- 1) Αιτιολόγηση: εξαιτίας, επειδή, γιατί, διότι, αφού, μια και, μια που, ένας ακόμη λόγος που, καθώς, εφόσον, αυτό οφείλεται/ εξηγείται/ ερμηνεύεται/ αιτιολογείται ..., γι' αυτό το λόγο
- 2) Αποτέλεσμα: έτσι που, ώστε, λοιπόν, κατά συνέπεια, γι' αυτό το λόγο, και γι' αυτό, ως επακόλουθο, αποτέλεσμα/ απόρροια/ απότοκο όλων αυτών, χάρη σ' αυτό
- 3) Αντίθεση-εναντίωση: αλλά, μα, όμως, και όμως, παρά, μόνο, παρόλο, ωστόσο, εντούτοις, μάλιστα, έπειτα, μολαταύτα, εξάλλου, αντίθετα, σε αντίθεση, απεναντίας, διαφορετικά, ειδάλλως, ειδημή, αλλιώς, αλλιώςτικά, από την άλλη πλευρά, πάλι, ενώ, αν και, και αν, μολονότι, αντίστροφα, στον αντίποδα, ενάντια, ακόμη κι αν, παρ' όλ' αυτά, όχι μόνο ... αλλά και, και που, και ας, όχι μόνο δεν ... μα ούτε, όχι μόνο να μη(ν) ... αλλά ούτε και να, όχι μόνο να μη(ν) ... αλλά να
- 4) Χρονική σχέση: αρχικά, προηγουμένως, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, πριν, εντωμεταξύ, έπειτα, τέλος, όταν, καθώς, οπότε, μόλις, αργότερα, ταυτόχρονα
- 5) Όρο, υπόθεση, προϋπόθεση: αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση ότι, υπό τον όρο
- 6) Επεξήγηση: δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι, ειδικότερα, με άλλα λόγια, ήτοι, συγκεκριμένα, με όσα είπα προηγουμένως εννοούσα, για να γίνω πιο σαφής
- 7) Έμφαση: το σημαντικότερο απ' όλα, το κυριότερο, το συγκεκριμένο, είναι αξιοσημείωτο ότι, αξίζει να σημειωθεί πως, εκείνο που προέχει, θα έπρεπε να τονιστεί ότι, είναι αξιοπρόσεκτο ότι, ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι, πρέπει ακόμη να σημειωθεί, θα ήθελα να τονίσω πως/ να επιστήσω την προσοχή σας, ιδιαίτερα, κυρίως
- 8) Επιβεβαίωση: βέβαια/βεβαίως, φυσικά, αναμφισβήτητα, αναμφίβολα, πράγματι, οπωσδήποτε, μάλιστα
- 9) Παράδειγμα-διευκρίνιση: παραδείγματος χάρη, λόγου χάρη, για παράδειγμα, όπως το...
- 10) Σύγκριση-διάζευξη: ή ... ή, είτε ... είτε, ούτε ... ούτε, μήτε ... μήτε
- 11) Απαρίθμηση, εισαγωγή μιας καινούργιας ιδέας: πρώτο ... δεύτερο, κατ'αρχάς, τελικά, το επόμενο επιχείρημα που θα μας απασχολήσει
- 12) Συμπέρασμα, συγκεφαλαίωση: επομένως, έτσι, λοιπόν, τελικά, για να συνοψίσουμε, συγκεφαλαιώνοντας/ επιλογικά/ συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, συνάγεται το συμπέρασμα, ανακεφαλαιώνοντας
- 13) Γενίκευση: γενικά, γενικότερα, ευρύτερα, τις περισσότερες φορές
- 14) Προσθήκη: ακόμη, επίσης, επιπρόσθετα, επιπλέον, έπειτα, πρόσθετα, εκτός από αυτό
- 15) Ταξινόμηση-διαίρεση: αφενός ... αφετέρου, από τη μια ... από την άλλη, στο πρώτο μέρος ... στο δεύτερο μέρος
- 16) Τοπική σχέση: εδώ, εκεί, μέσα, έξω, κοντά, μακριά, πάνω, κάτω
- 17) Αναλογία-ομοιότητα: όπως ... έτσι, σαν, ομοίως, ανάλογα, παραπλήσια, κάτι ανάλογο συμβαίνει και με ..., με/κατά τον ίδιο τρόπο

3. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

<u>Τρόπος ανάπτυξης</u>	<u>Αιτιολόγηση</u>	<u>Λειτουργία</u>
παραδείγματα	Θ.Π. Ο συγγραφέας αναφέρει μια άποψη. Λ. Η άποψη υποστηρίζεται μέσα από <u>συγκεκριμένα παραδείγματα</u> , από την καθημερινότητα και την ιστορία.	Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί παραδείγματα γιατί α) επιδιώκει να πείσει για την ορθότητα του ισχυρισμού του/της (γράφω τον ισχυρισμό). β) επιδιώκει να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του/της. γ) θέλει να κάνει τον λόγο του πιο εύληπτο, αναφέροντας ένα παράδειγμα με το οποίο είναι εξοικειωμένοι οι αναγνώστες. Το κείμενο γίνεται πιο οικείο και κατανοητό.
αιτιολόγηση	Θ.Π. Ο συγγραφέας αναφέρει μια θέση – άποψη. Λ. Η άποψη αιτιολογείται με την χρήση συγκεκριμένων επιχειρημάτων και τεκμηρίων. <u>Έχουμε διαρθρωτικές λέξεις που δηλώνουν αιτία</u> (γιατί, επειδή κτλ.)	Η αιτιολόγηση ενισχύει την αξιοπιστία και την πειστικότητα του κειμένου
ορισμός	Η παράγραφος εξηγεί μια έννοια. Ο ορισμός αποτελείται : α) από την οριστέα έννοια β) το γένος γ) την ειδοποιό διαφορά	Ο συγγραφέας θέλει να εξηγήσει σε βάθος μια έννοια, προκειμένου να γίνει πλήρως αντιληπτή από τον αναγνώστη.
διαίρεση	Ο συγγραφέας παρουσιάζει τα είδη/ τις μορφές που μπορεί να πάρει μια έννοια. Πιο συγκεκριμένα έχουμε : α) διαιρετέα έννοια	Πρόθεση του συγγραφέα είναι να παρουσιάσει όλες τις πτυχές μιας έννοιας.

	β) διαιρετική βάση γ) μέρη της διαιρέση	
αίτιο - αποτέλεσμα	Στην Θ.Π. Έχουμε συνήθως ένα αίτιο και στις Λ. Αναπτύσσονται οι συνέπειές του, ή αντίστροφα στην Θ. Π. Έχουμε ένα γεγονός και στις Λ. Αναπτύσσονται οι αιτίες που το προκάλεσαν. Συχνά, έχουμε λέξεις που δηλώνουν συνέπεια (αποτελέσματα, συνέπειες, επιπτώσεις) ή αντίστοιχες διαθρωπικές λέξεις (έτσι, συνεπώς, ως εκ τούτου κτλ.)	Ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει τις βαθύτερες αιτίες που προκάλεσαν ένα φαινόμενο.
σύγκριση- αντίθεση	Παρουσιάζονται οι διαφορές δύο εννοιών.	Πρόθεση του /της συγγραφέα είναι να συγκρίνει τις έννοιες α (και β ώστε να γίνουν σαφείς οι διαφορές ανάμεσα στα συγκρινόμενα μέλη. Επέλεξε αυτή τη μέθοδο με σκοπό να διευκρινίσει καλύτερα το περιεχόμενο του όρου α' αφού συχνά συγχέεται με τον όρο β'.
αναλογία	Παρουσιάζονται οι ομοιότητες δύο εννοιών.	Πρόθεση του συγγραφέα είναι να εξηγήσει την έννοια/όρου (.....) για τον σκοπό αυτό αξιοποιεί ως τρόπο οργάνωσης την παραγράφου την αναλογία . Με αυτή την επιλογή χρησιμοποιεί έναν όρο οικείο στο ευρύ αναγνωστικό κοινό (.....) για να βοηθήσει στην κατανόηση / εκλαΐκευση μιας επιστημονικής ή φιλοσοφικής κ.λπ. έννοιας. Έτσι το κείμενο γίνεται πιο σαφές και κατανοητό.

4.Αφήγηση ή περιγραφή και εντοπισμός της στο κείμενο

Αφήγηση	Περιγραφή
• Παρουσίαση μιας σειράς γεγονότων πραγματικών ή πλαστών. • Τα γεγονότα παρουσιάζονται στον άξονα του χρόνου. • Κυριαρχούν τα ρήματα. • Έχουμε παρελθοντικούς χρόνους ή ιστορικό ενεστώτα. • Έχουμε διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις που δηλώνουν χρονικές αναφορές.	• Παρουσίαση των ιδιοτήτων ενός προσώπου, αντικειμένου, τόπου κτλ. • Οι πληροφορίες παρουσιάζονται στον άξονα του χώρου. • Κυριαρχούν τα επίθετα. • Τα ρήματα είναι κυρίως συνδετικά και βρίσκονται σε χρόνο ενεστώτα. • Έχουμε διαρθρωτικές λέξεις/ φράσεις που δηλώνουν τόπο.

5.Τρόποι πειθούς

Ο συγγραφέας προσπαθεί να υποστηρίξει τις θέσεις του, κυρίως :

α) χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και τεκμήρια (παραδείγματα, αποτελέσματα ερευνών, στατιστικά στοιχεία, αριθμητικά δεδομένα)→**επίκληση στην λογική** → με τον τρόπο αυτό ενισχύει την πειστικότητα και την αξιοπιστία του.

β) ευαισθωτοποιώντας τον δέκτη για τα θέματα που παρουσιάζει (με την χρήση ποιητικής γλώσσας, α κα ιβ προσώπου, χιούμορ ή ειρωνείας, ρητορικών ερωτημάτων) →**επίκληση στο συναίσθημα**→ με τον τρόπο αυτό προβληματίζει τον αναγνώστη και δημιουργεί ενδιαφέρον για τα λεγόμενά του.

γ) αναφέροντας την γνώμη ενός διάσημου και έγκριτου προσώπου για το θέμα που τον απασχολεί →**επίκληση στην αυθεντία**→με τον τρόπο αυτό δίνει κύρος στα λεγόμενα του, και ενισχύει την αξιοπιστία του.

6.Χαρακτηριστικά στοιχεία προλόγου – επιλόγου

Ο πρόλογος **εισάγει τον αναγνώστη στο βασικό θέμα του κειμένου**. Μπορεί να περιέχει : α) ορισμό β) ιστορική αναδρομή γ)αφόρμηση/ επίκαιρο γεγονός δ) την κατευθυντήρια ιδέα του κειμένου

Ο επίλογος **συνοψίζει το νόημα του κειμένου**. Δεν παρουσιάζει μια καινούργια ιδέα, αλλά καταλήγει σε κάποιο συμπέρασμα- ανακεφαλαιώνει όσα έχουν ειπωθεί. Συνήθως εισάγεται με κάποια διαρθρωτική λέξη που δηλώνει συμπέρασμα-αποτέλεσμα.

7.Ο τίτλος του κειμένου

Σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου, ένας τίτλος μπορεί να είναι :

α) δηλωτικός του περιεχομένου : αποδίδει απόλυτα το νόημα του κειμένου

β) υπαινικτικός : είναι πιο γενικός, δεν αποδίδει απόλυτα το περιεχόμενο του κειμένου αλλά δημιουργεί ένα ενδιαφέρον στον αναγνώστη σε σχέση με αυτό.

γ) παραπλανητικός : ακυρώνεται από το ίδιο το κείμενο

8) Συλλογιστική πορεία του κειμένου

Παραγωγική : Από μια γενική παρατήρηση σε εξειδικευμένες περιπτώσεις.

Επαγωγική : Από συγκεκριμένα, επιμέρους παραδείγματα, καταλήγουμε σε ένα γενικό συμπέρασμα